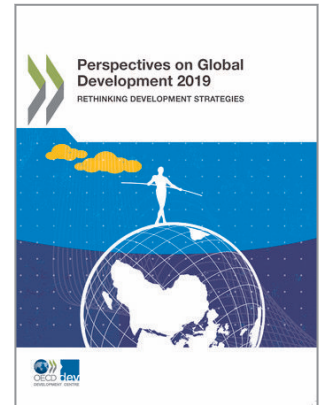

OECD *Multilingual Summaries*

Perspectives on Global Development 2019

Rethinking Development Strategies

Summary in Czech

Celý text si můžete přečíst na adrese: [10.1787/persp_glob_dev-2019-en](https://doi.org/10.1787/persp_glob_dev-2019-en)

Pohled na globální vývoj v roce 2019

Přehodnocení strategií rozvoje

Přehled v českém jazyce

„Přehodnocení rozvoje“

Uvažování ohledně vývoje se utvářelo již od druhé světové války, přičemž hlavním proudům myšlení a postupů postupně dominovaly různé směry. Důraz na industrializaci, plánování a růst uvolnil v poválečných letech cestu myšlenkám na strukturální transformaci, která proběhla v šedesátých letech, a na teorii závislosti v letech sedmdesátých. Washingtonský konsensus z osmdesátých a devadesátých let upřednostňoval makroekonomickou stabilitu a prosazoval strukturální korekci. Po roce 2000 byly díky přístupu zaměřenému na cíle vytvořeny rozvojové cíle tisíciletí a následně i cíle udržitelného rozvoje.

Ačkoli standardní definice dosud neexistuje, dochází postupně ke konsenzu, že vývoj souvisí s reálným zlepšováním kvality života a životních podmínek lidí. Ale jak toho lze dosáhnout? Mohly by se zásady, které vedly k ranému rozvoji v zemích s rostoucím průmyslem, uplatnit jako „zlaté standardy“ vhodné jako příklad k následování pro rozvojové země? Postupy nedávno industrializovaných zemí, jako je například Čínská lidová republika (dále jen „Čína“), tradiční paradigmatu nedodržovaly. To vyvolává otázky, jaké typy strategií by měly státy využívat k dosažení vyšší a udržitelné úrovně blahobytu.

Strategie rozvoje musí zareagovat na nové světové souvislosti

V posledních třech desetiletích došlo k významné změně ve světové ekonomice. Tento jev je zde označován jako „přesun bohatství“. Od devadesátých 20. století let rostou rozvíjející se ekonomiky jako Čína a Indie rychleji než průměr OECD. V kombinaci s velkým počtem obyvatelstva těchto zemí přetváří tyto rozdíly v růstu globální makroekonomickou situaci.

Vznik tohoto nového hospodářského zeměpisu se odehrál ve třech různých obdobích:

- Již od devadesátých let 20. století bylo možné pociťovat postupné otevírání Číny, Indie a bývalého Sovětského svazu světovým trhům.
- Druhé období trvalo od roku 2001 do doby světové finanční krize v roce 2008. Tehdy došlo kvůli stále silnější orientaci růstu na Čínu k všudypřítomnému sblížení chudých zemí. Rychlá urbanizace a industrializace v Asii vedla ke zvyšování cen komodit.
- Poslední období začalo po roce 2010, kde se přesun bohatství dočasně zpomalil. To bylo způsobeno celosvětovou recesí a transformací Číny z výrobní ekonomiky s převládajícím vývozem na ekonomiku založenou na službách a spotřebě, což vedlo k propadu cen komodit.

Přesun bohatství měl zásadní vliv na globální rozvoj. Z hlediska obchodu, financí a migrace zásadně změnil rozvrstvení ekonomických vztahů a posílil celosvětový růst. Miliony lidí se vymanily z chudoby a změnila se architektura globální správy.

V roce 2010 představovaly rozvojové země 42 % celosvětového obchodu se zbožím. Polovinu toho tvořily toky na úrovni Jih–Jih. Ústřední roli hrála Čína: čínský dovoz byl od dob celosvětové finanční krize hnací silou obchodu mezi jižními státy.

Rozvíjející se ekonomiky se též staly významnými poskytovateli financí pro rozvoj; noví dárci zvýšili svůj podíl na rozvojovém financování mimo oficiální rozvojovou pomoc z 6 % na 13 %. Integraci Jih–Jih dále prohlubuje čínská Novodobá Hedvábná stezka, což je rozsáhlá mezinárodní strategie rozvoje zaměřená na propojování zemí s Čínou.

Strategie rozvoje nemohou předpokládat, že hospodářský růst automaticky zajistí zlepšení životních podmínek.

Hospodářský růst na Jihu nevyřešil všechny problémy. Absolutní a relativní chudoba v některých zemích vzrostly, nerovnost v příjmech se v mnoha případech zvýšila a ve spojitosti s industrializací a urbanizací došlo ke zhoršení životního prostředí.

Fakt, že růst HDP nevyřešil všechny problémy, by neměl být překvapivý. Dokonce i Kuznets, který HDP v roce 1934 jako první definoval, varoval před jeho využíváním jakožto míry blahobytu. Nicméně o deset let později se HDP na konferenci v Bretton Woods stal hlavním nástrojem pro měření hospodářství zemí a po dalších několika desetiletích byl růst HDP považován za vhodný ukazatel celkového rozvoje.

Dle ucelenějšího pohledu na vývoj, který se zabývá různými aspekty životního stylu, jejich udržitelností a rozložením v rámci populace, je to trochu složitější.

Ukazatelé dobrých životních podmínek bývají celosvětově úzce propojovány s HDP na obyvatele. Vztah mezi blahobytem a HDP na obyvatele se však v průběhu času změnil. V tomto ohledu lze stanovit dvě období:

- Mezi roky 1820 a 1870 země s vyšším HDP na obyvatele nezaznamenávaly vždy lepší výsledky v oblasti dobrých životních podmínek.
- Po roce 1870 provázanost mezi HDP na obyvatele a mírou blahobytu zesílila, a to díky levnějšímu dovozu amerických potravin do Evropy, který posílil růst reálných mezd, vzestup demokratických systémů, průlomové objevy v oblasti lékařských poznatků a sociálně politických opatření.

Během prvních let industrializace, mezi 20. a 70. lety 19. století, činila míra růstu HDP v průmyslových zemích přibližně 1–1,5 % ročně. HDP začal růst, i když poměrně pomalu, neměl nicméně téměř žádný pozitivní dopad na životní podmínky. Tento „paradox raného růstu“ byl daní, kterou první pracovníci v průmyslu zaplatili za rychlou urbanizaci a proletarizaci.

Od padesátých let 20. století se země, které začaly rychle růst, se od prvních rozvojových zemí lišily díky fenoménu „dohánění“ či sblížování HDP na obyvatele:

- V Latinské Americe byl přírůstek v oblasti dobrých životních podmínek silnější než u HDP na obyvatele.
- V Africe dosáhlo zlepšování životních podmínek poměrně lepších výsledků než HDP na obyvatele, nicméně propast mezi Afrikou a zbytkem světa zůstává stále konstantní a roste.
- V Asii je pozoruhodný hospodářský růst doprovázen výraznými zisky v určitých oblastech životních podmínek (střední délka života, vzdělání), ale ne všech.

Strategie rozvoje musí reagovat na nové trendy a výzvy

Většina národních plánů rozvoje, které jsou dnes navrhovány, se kromě cílů hospodářského růstu zaměřuje na sociální začleňování a udržitelnost životního prostředí. Jen málo z nich však zohledňuje zásadní trendy, výzvy a příležitosti, které představují.

Některým výzvám se již čelilo: potenciálnímu zpomalení celosvětového růstu, obchodnímu protekcionismu, nárůstu nerovnosti i růstu populace a oslabování globální správy.

Objevily se však nové výzvy, kterým první průmyslové země nečelily. Patří mezi ně nová celosvětová pravidla, vzájemná závislost mezi zeměmi, bezprecedentní populační exploze, vysoká mobilita, riziko

pandemie a změna klimatu. Zahrnují také nové technologie počínaje digitalizací a automatizací až po umělou inteligenci a biotechnologie.

Rozvojové strategie pro 21. století

Rozvíjející se ekonomiky přijaly a budou přijímat odlišné cesty rozvoje než první průmyslové subjekty. V návaznosti na přesun bohatství zahrnují nové strategie např. větší spolupráci na úrovni Jih–Jih, politiky propojující migraci a rozvoj a nové způsoby rozšíření sociální ochrany.

Zkušenosti naznačují, že strategie jsou užitečným nástrojem k zajištění vyváženého růstu, včetně sociálních záležitostí a záležitostí životního prostředí. Historie nás učí, že není nejúčinnější vytvářet jednotný vzorec rozvoje pro všechny země, nýbrž takové strategie rozvoje, které jsou víceodvětvové, participativní, místně specifické a zakotvené v multilateralismu a k jejichž provádění jsou k dispozici potřebné zdroje a politická vůle.

© OECD

Tento přehled není oficiálním překladem OECD. OECD-oversettelse.

Reprodukce tohoto přehledu je povolena, jsou-li uvedena autorská práva OECD a název původní publikace.

Vícejazyčné přehledy jsou překlady výtahů z publikací OECD původně publikovaných v angličtině a francouzštině.

Přečtěte si na portálu OECD iLibrary plné znění anglické verze!!

© OECD (2018), *Perspectives on Global Development 2019: Rethinking Development Strategies*, OECD Publishing.

doi: 10.1787/persp_glob_dev-2019-en